

Sygn. akt I CZ 6/14

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. K.

przeciwko J. K.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 lutego 2014 r.,

zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego w R.

z dnia 31 października 2013 r.

1. oddała zażalenie,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki 900 (dziewięćset)

zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 października 2013 r. Sąd Okręgowy w R. odrzucił skargę kasacyjną pozwanego z powodu wniesienia jej po upływie ustawowego terminu.

Sąd ustalił, że pełnomocnik skarżącego otrzymał odpis wyroku z uzasadnieniem w dniu 6 czerwca 2013 r. Skargę kasacyjną nadał w urzędzie pocztowym w dniu 5 sierpnia 2013 r. bezpośrednio do Sądu Najwyższego, z pominięciem – wbrew art. 398⁵ § 1 k.p.c. – Sądu Okręgowego. Przekazując skargę kasacyjną Sądowi Okręgowemu w R. w dniu 9 sierpnia 2013 r., Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na wątpliwości co do zachowania terminu do wniesienia skargi.

Sąd Okręgowy uznał, że skarga kasacyjna do właściwego sądu została wniesiona po upływie terminu przewidzianego w art. 398⁵ § 1 k.p.c. Zdaniem Sądu w sprawie nie znajduje – poprzez odpowiednie odesłanie (art. 398²¹ k.p.c.) – zastosowania art. 369 § 3 k.p.c.

W zażaleniu pełnomocnik pozwanego zarzucił naruszenie art. 369 § 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c. i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w zażaleniu zarzut odrzucenia skargi kasacyjnej z naruszeniem przytoczonych przez skarżącego przepisów prawa wymaga rozstrzygnięcia kwestii, czy art. 369 § 3 k.p.c. znajduje zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym.

Ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381; dalej: „ustawa nowelizująca”), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r., znowelizowano art. 369 k.p.c., określający sąd, do którego należy wnieść apelację i termin, w którym czynność ta powinna być dokonana, przez dodanie § 3 w brzmieniu: „Termin, o którym mowa w § 1 i 2, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniósła apelację do sądu drugiej instancji. W takim wypadku sąd ten niezwłocznie przesyła apelację do sądu, który wydał zaskarżony wyrok.”

Przytoczona nowelizacja oznaczała zmianę dotychczasowego ugruntowanego orzecznictwa, aprobowanego w piśmiennictwie, że wniesienie

apelacji bezpośrednio do sądu drugiej instancji należało traktować jako wniesienie jej do sądu niewłaściwego z wszelkimi tego konsekwencjami procesowymi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1420/00, nie publ.).

Nie można podzielić zarzutu skarżącego, że zakwestionowane postanowienie zostało wydane z naruszeniem prawa polegającym na niezastosowaniu art. 369 § 3 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym na podstawie odesłania przewidzianego w art. 398²¹ k.p.c.

Zapatrywanie skarżącego nie uwzględnia charakteru postępowania kasacyjnego. W piśmiennictwie i w orzecznictwie ostatecznie ukształtowało się stanowisko, że charakter postępowania kasacyjnego jest inny niż postępowania rozpoznawczego przed sądem meriti. Wykazano, że po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804) oraz ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), kasacja zastąpiona została skargą kasacyjną, zbliżoną do dogmatycznego wzorca, stanowiącą nadzwyczajny środek zaskarżenia. W następstwie tych zmian postępowanie kasacyjne utraciło charakter postępowania w trzeciej instancji, a skarga kasacyjna wnoszona poza tokiem instancji stała się instrumentem kontroli zgodności z prawem prawomocnych orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne, a tym samym legalności działania tych sądów. W tej sytuacji jest oczywiste, że cel i przedmiot postępowania przed Sądem Najwyższym jest inny niż przedmiot i cel postępowania przed sądem powszechnym. Sąd Najwyższy, będący w ujęciu konstytucyjnym sądem szczególnym (art. 175 Konstytucji RP), sprawującym nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP), nie rozstrzyga sprawy ani nie osądza osób oraz zgłaszanych przez nie roszczeń, lecz - w zakresie określonym przez skarżącego - wyłącznie kontroluje legalność zaskarżonego orzeczenia. Tej oceny nie zmienia art. 398¹⁶ k.p.c., umożliwiający Sądowi Najwyższemu w określonych okolicznościach wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, który jest przepisem wyjątkowym, podyktowanym tradycją oraz względami ekonomii procesowej. Przyjęto również, że

wniesienie skargi kasacyjnej wszczyna – w znaczeniu procesowo-technicznym – nową sprawę, odrębną od tej, w której wydano zaskarżone skargą kasacyjną orzeczenie (por. uchwała składu siedmiu sędziów, zasada prawna, III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10, OSNP 2011, nr 3-4, poz. 38).

Przedstawiony charakter postępowania kasacyjnego przemawia przeciwko zastosowaniu w tym postępowaniu art. 369 § 3 k.p.c., które wymaga – zgodnie z treścią zawartego w art. 398²¹ k.p.c. odesłania – odpowiedniego zastosowania, a więc z uwzględnieniem specyfiki postępowania kasacyjnego. Polega on przede wszystkim na tym, że postępowanie kasacyjne służy – w przeciwieństwie do postępowania rozpoznawczego przed sądem powszechnym - wyłącznie kontroli legalności zaskarżonego orzeczenia i w stosunku do postępowania, w którym zostało wydane, stanowi nową, odrębną sprawę prowadzoną poza zagwarantowanym konstytucyjnie dwuinstancyjnym postępowaniem sądowym.

Argumentu wspierającego przyjęte stanowisko dostarcza także zakres dokonanej nowelizacji. Kodeks postępowania cywilnego zawiera odrębne przepisy określające sąd, do którego należy wnieść apelację i skargę kasacyjną oraz terminy, w których czynności te powinny być dokonane (odpowiednio art. 369 § 1 i art. 398⁵ § 1 k.p.c.). Wprowadzona ustawą nowelizującą zmiana została jednak ograniczona jedynie do art. 369 k.p.c. To pozwala przyjąć, że wolą ustawodawcy – mając na względzie zasadę racjonalnego prawodawcy – było zmodyfikowanie tylko przewidzianych w art. 369 k.p.c. zasad dotyczących wniesienia apelacji.

Za przyjętą wykładnią przemawia również obowiązujący w postępowaniu kasacyjnym – w przeciwieństwie do postępowania przed sądami powszechnymi – w zasadzie bezwzględny przymus adwokacko-radcowski (art. 87¹ k.p.c.). Od profesjonalnego pełnomocnika procesowego można wymagać wniesienia skargi kasacyjnej do właściwego sądu i w terminie jednoznacznie wskazanymi w ustawie. W tej sytuacji przyjęcie odrzuconej wykładni byłoby nieodpowiednim rozwiązaniem z punktu widzenia odbioru społecznego.

Ponadto z wypowiedzi w literaturze przedmiotu, w której wyrażono krytyczną ocenę dokonanej nowelizacji, zwłaszcza ze względu na jej zastosowanie także w stosunku do zawodowych pełnomocników procesowych, wynika, że nowelizacja

art. 369 k.p.c. dotyczy jedynie skutków wniesienia apelacji bezpośrednio do sądu odwoławczego.

Z przedstawionych powodów zażalenie należało oddalić jako nieuzasadnione (art. 398¹⁴ k.p.c.). O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 394¹ § 3 i art. 391 § 1 k.p.c.; stanowi je opłata za czynności adwokackie ustalona zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 2 w związku z § 8 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).